

Jamusz Górecki

ARCHEOLOGICZNA WYSTAWA STAŁA W NOWEJ ARANŻACJI.
OSTRÓW LEDNICKI. POWRÓT DO PRZESZŁOŚCI.
CZĘŚĆ 2. MOSTY I UMOCNIEŃIA OBRONNE

Nieco ponad 4 lata temu miało miejsce w muzeum na Lednicy otwarcie nowej stałej ekspozycji archeologicznej - *Ostrów Lednicki. Powrót do przeszłości* (27.06.2003 r.). Udostępniona aktualnie - 12 września 2007 r.- wystawa jest wynikiem zmian związanych z remontem jednej z dwóch sal, w których prezentowano ekspozycję z 2003 r. Zdecydowano się na nadanie temu fragmentowi wystawy szerszych ram – w rezultacie skonstruowano dioramę mostu (jaki w przeszłości łączył wyspę z jeziornym brzegiem) oraz wprowadzono w merytoryczny program ekspozycji nowe zagadnienia łączące się z urządzeniami komunikacyjnymi i z systemem militarnej zabudowy tego miejsca.

Autorzy ekspozycji, którymi są autor tej noty oraz plastyk Wojciech Kujawa, główną jej osią uczynili wspomnianą dioramę pokazaną całkowicie inaczej od wcześniej znanych dioram mostu, bowiem w wykonanym w posadzce zagłębieniu. W rezultacie odtworzony fragment reliktyw mostu zyskał całkowicie odmienny wymiar. Poprzez osadzenie mostu w zagłębieniu zyskano możliwość oceny jego skali z góry. Ten właśnie sposób patrzenia daje zwiedzającemu ciekawsze, jak sądzę, wyobrażenie o relikwach spoczywających na dnie jeziora Lednica.

Dioramę tworzy nie tylko modułowy system mostowych „kratownic” (belek stężniowych oraz słupów nośnych), ale też dranice z jego jezdnii i rumowisko konstrukcyjne, któremu towarzyszy łódź-dłubanka, fragmenty naczyń oraz zwierzęcych kości. W tle zaproponowano odtworzenie widoku, jaki w przeszłości roztaczał się przed użytkownikiem mostu, w postaci wielkoformatowego zdjęcia obronnego wału grodowego (wykonanego techniką nadruku na materiale). Uzupełnieniem tego fragmentu ekspozycji jest rozwinięcie wątków narracyjnych związanych z mostem i jego przyczółkami, zdjęcia i dendrochronologiczne diagramy tych nawodnych urządzeń komunikacyjnych oraz wielkoformatowa replika dokumentacyjnego rysunku przyczółka mostu wschodniego. Zamknięciem tej tematyki jest makietka pokazująca wygląd mostu i jego konstrukcyjne szczegóły. Wreszcie nie sposób było pominąć jednego z czołowych znalezisk pochodzącego z wodnego

akwenu w bezpośrednim sąsiedztwie wyspy – a mianowicie jednej z większych dębówek znanych z terenu naszych ziem. Ta dębowa łódź wykonana została z pnia ściętego w 966 r. Stanowi ona, w moim przekonaniu, silny akcent ekspozycyjny oraz unaocznia wysoki poziom warsztatu X-wiecznych cieśli – korabników. Inne zabytki wyciągnięte z dna jeziornego to przedmioty związane z budową mostów, przyczółków i wodną komunikacją. Zaprezentowano w wyborze wypełniające jedną gablotę drewniane narzędzia (pałki ciesielskie oraz mostowe zatyczki) oraz urządzenia sterujące łodzi (rumpel steru).

Drugą odsłonę wystawy stanowią tytułowe umocnienia obronne – fortyfikacje wałowe oraz system militarnej zabudowy brzegów wyspy. Ich ilustracją są zdjęcia wału i jego drewnianych konstrukcji oraz seria fotogramów dokumentująca rodzaj i charakter obronnych urządzeń jakie powstały na zachodnim brzegu Ostrowa.

Nad całością zdecydowanie dominuje (odtworzony na jednej ze ścian wystawowych) duży profil związany z wielkoprzestrzennym wykopem - na wałach grodowych tuż przy palatium. Widoczne na nim pozostałości zmurszałych oraz spalonych konstrukcyjnych belek dokumentują kolejne fazy przebudowy i destrukcji tych drewniano-ziemnych umocnień. Profil ten może zwiedzający porównać z oryginalnym planem przekroju wału prezentowanym tuż obok. Również i tutaj zaakcentowano znaczenie dendrochronologii rozwiązującej datowanie umocnień (barwny diagram). Daty ścięcia drewna wskazują, że geneza, rozwój i oraz destrukcja militarnej zabudowy Lednicy przebiegała głównie w ciągu stulecia wyznaczonego datami kalendarzowymi na lata po 921 r. do 985 r. Analogicznie, jak w pierwszej części wystawy, ten jej fragment dopełnia narracja ukazująca czasowe przemiany w rozwoju umocnień wyspy.

Całość zaaranżowano w interesującej kolorystyce (popiel, brązy, pomarańcz), wykorzystując grę światła. Ściany uzupełniono drewnem oraz wzbogacono o szkieletowe realizacje przedstawiające np. fragmenty mostu oraz łodzi - dębówki.

W uzupełnieniu warto dodać, że wystawa oraz szereg szczegółowych ustaleń, do których odwołuje się jej autor, czerpie z bogatego archiwum naukowego związanego z badaniami podwodnymi prowadzonymi przy wyspie i jej mostach (zespół archeologów z uniwersytetu w Toruniu) oraz w obrębie grodowych i brzegowych umocnień (pracownicy muzeum na Lednicy). Można przypuszczać, że zarówno sposób przedstawienia tematu ekspozycji oraz wypełniające ją treści wzbogacą postrzeżenie przez zwiedzających wystawę czasów X-XI w. oraz spełnią ich oczekiwania.

OSTRÓW
LEDNICKI
POWRÓT DO PRZESZŁOŚCI
CZĘŚĆ 2
MOSTY I UMOCNIENIA OBRONNE

